

Anna Fiedeń
Uniwersytet Rzeszowski

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej w Wiśle „Literatura obu Ameryk II”

Uniwersytet Śląski w Katowicach w dniach 17–19 listopada 2014 roku zorganizował drugą z cyklu międzynarodowych konferencji naukowych: „Literatura obu Ameryk II”. Tym razem na miejsce obrad wybrano Hotel Green Hill w malowniczej Wiśle. Do oddalonego od Katowic o 90 kilometrów niewielkiego miasteczka ściągnęli badacze literatury emigracyjnej z University of Oxford, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Zaprezentowana wielość i różnorodność obszarów badawczych nie tylko sprzyjała ich wielopoziomowej eksploracji, ale po raz kolejny ukazała, że problem literatury emigracyjnej w badaniach historycznoliterackich zatacza coraz szersze kręgi.

Cykl konferencji jest wspólną inicjatywą Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego i Zakładu Literatury Współczesnej Uniwersytetu Śląskiego, reprezentowanego przez dr Bożenę Szalastę-Rogowską – pomysłodawczynią przedsięwzięcia.

Uroczystego otwarcia obrad dokonał Prodziekan ds. Rozwoju i Promocji Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego, prof. zw. dr hab. Marian Kisiel wraz z Zastępcą Dyrektora Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej drem Mariuszem Jochemczykiem.

Trzydniowe obrady plenarne zostały przeprowadzone według planu, który obejmował prezentacje wyników badań w formie trzech bloków tematycznych.

Pierwszy dzień obrad rozpoczęto od rozważań na temat obrazu Ameryki widzianej z perspektywy polskich pisarzy-emigrantów. I tak w tym obszarze badawczym znalazły się następujące wystąpienia: dra hab. Kazimierza Adamczyka z Uniwersytetu Jagiellońskiego, *Świat nieprzedstawiony. Ameryka w literackich świadectwach II emigracji*; dr hab. Grażyny Maroszczyk

z Uniwersytetu Śląskiego „Spotkanie, którego nie będzie”. „Na wierzbach... nasze skrzypce” *Julina Strykowski*. Jako kolejni prelegenci głos zabrali: dr hab. prof. UŚ Elżbieta Dutka z Uniwersytetu Śląskiego z tematem: „Kraj wielkiej samotności”. *Ameryka w auto/bio/geo/grafii Julii Hartwig*; dr hab. Zdzisław Marcinow z Uniwersytetu Śląskiego, *Ameryka Kazimierza Wierzyńskiego*; dr hab. Radosław Sioma z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Warsaw Mountain i okolice – Ameryka Rafała Malczewskiego*; dr Mariusz Jochemczyk z Uniwersytetu Śląskiego, *Odkrywanie Ameryki – przypadek Haliny Poświatowskiej*; dr hab. Paweł Majerski z Uniwersytetu Śląskiego, *O „Dwóch rozmowach (Oak Park/Puszczykowo/Oak park)” Tymoteusza Karpowicza, Andrzeja Falkiewicza, Krystyny Miłobędzkiej*. W obrębie tego zagadnienia zaprezentowane zostały także ustalenia dr Soni Caputy z Uniwersytetu Śląskiego, prezentujące obraz Ameryki w ujęciu młodych twórców: *Kultura etniczna Polonii amerykańskiej w twórczości amerykańskich autorów polskiego. Głos trzeciego pokolenia: proza Leslie Pietrzyk i Anthony’ego Bukoskiego*.

W tym kręgu tematycznym znalazły się także rozważania na temat reporterskiej wizji Ameryki wykreowanej przez pisarzy-reportażystów. Referaty na ten temat zaprezentowali: dr Jan Wolski z Uniwersytetu Rzeszowskiego, „*Tkwią w Kanadzie po uszy*”. *Jadwiga Jurkszus-Tomaszewska i Adam Tomaszewski*; dr Monika Wiszniowska z Uniwersytetu Śląskiego, *Obraz Stanów Zjednoczonych we współczesnym reportażu polskim. Rekonesans*; mgr Katarzyna Frukacz, reprezentująca Uniwersytet Śląski, „*Czymże są niepokoje przy ich niepokojach?*” *Historyczne fale emigracji polskiej do Stanów Zjednoczonych w reportażach Małgorzaty Szejnert*, oraz dr Aleksandra Dębska-Kossakowska z Uniwersytetu Śląskiego, *Niepokoje amerykańskie Jana Józefa Szczepańskiego*.

Drugi obszar rozważań o literaturze emigracyjnej stanowiły wystąpienia, w których wskazano na możliwości nowego sposobu odczytań. Przedstawione zostały kolejno: oryginalna interpretacja dwóch wierszy Floriana Śmiei, *Utracone i odzyskane – o dwóch wierszach Floriana Śmiei*, autorstwa prof. zw. dra hab. Mariana Kisiela z Uniwersytetu Śląskiego, następnie wystąpienie dr hab. prof. UR Jolanty Pasterskiej z Uniwersytetu Rzeszowskiego, *Matka Polka na wygnaniu. O bohaterkach prozy Danuty Mostwin*, wskazujące na nowatorskie kreacje kobiet-emigrantek; odczyt dr hab. Joanny Kisiel z Uniwersytetu Śląskiego, *Bezszenność Barańczaka*; interpretacja dwóch liryków Wierzyńskiego w referacie dra Miłosza Piotrowiaka z Uniwersytetu Śląskiego, *Wojna z oddali, O dwóch wierszach Kazimierza Wierzyńskiego*, a także dr Bożeny Szałasty-Rogowskiej z Uniwersytetu Śląskiego o *Micie rodzi(n)nym w poezji Marka Kusiby*. Krąg niniejszych rozważań dopełniły wystąpienia mające na celu przywrócenie z „niepamięci” takich twórców emigracyjnych, jak Anna Frajlich, Waclaw Liebert i Jerzy Kossowski. Ustalenia zaprezentowali: mgr Anna Fiedeń z Uniwersytetu Rzeszowskiego, *Anna Frajlich jako poetka emigracyjna*,

i mgr Katarzyna Niesporek z Uniwersytetu Śląskiego w referacie *Przestrzenie utracone w poezji Anny Frajlich*. Następnie głos zabrała dr Agata Paliwoda z Uniwersytetu Rzeszowskiego, *Twórczość prozatorska Wacława Lieberta* i dr hab. prof. UR Janusz Pasterski z Uniwersytetu Rzeszowskiego, *Brazylia i polscy emigranci w cyklu powieściowym Jerzego Kossowskiego „Ta krew nie płami”*.

Ostatni krąg tematyczny tworzyły zagadnienia dotyczące specyfiki polskiego środowiska literackiego na kontynencie amerykańskim. O wieczorach literackich Stowarzyszenia Akademików Polskich barwnie opowiadała profesor Nina Taylor-Terlecka z University of Oxford (*Życie literackie w Chicago 1964–1978, czyli o wieczorach Stowarzyszenia Akademików Polskich*). Dr Ewa Kołodziejczyk z Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentowała wyniki badań nad cyklem „Życie w USA” (*Czesław Miłosz o emigracji polskiej w cyklu „Życie w USA”*); dr hab. Rafał Moczkoan z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu omówił *Strategie krytycznoliterackie Wiktora Weintrauba (na przykładzie współpracy z londyńskimi „Wiadomościami”)*; dr hab. Piotr Millati z Uniwersytetu Gdańskiego przeprowadził analizę amerykańskiej publicystyki konserwatywnej Leopolda Tyrmanda. Dr hab. Małgorzata Krakowiak z Uniwersytetu Śląskiego zreferowała źródła wzajemnych relacji Jana Lechonia i Józefa Czapskiego (*Z powodu Polski, z powodu Ameryki*), zaś dr Beata Hebzda-Sołogub z Uniwersytetu Zielonogórskiego przybliżyła rolę Adama Lizakowskiego jako promotora polskiej kultury w Chicago (*Jestem strażnikiem polskości w Ameryce. Adam Lizakowski – promotor polskiej kultury w Chicago*). Tę płaszczyznę rozważań domykał referat mgr Ewy Bartos z Uniwersytetu Śląskiego, *O nekrologu w twórczości pisarzy emigracyjnych*.

Po każdym z bloków tematycznych toczono dyskusje, podczas których uczestnicy wymieniali spostrzeżenia i uwagi. Otwartość i życzliwość uczestników obrad szczególnie odczuli doktoranci, zwłaszcza ci, dla których wystąpienie w Wiśle było debiutem.

Pierwsza konferencja z cyklu „Literatura obu Ameryk” odbyła się w roku 2012 w Cieszynie, a jej owocem jest monumentalny 650-stronicowy zbiór wystąpień: *Literatura polska obu Ameryk. Studia i szkice. Seria pierwsza* pod redakcją Beaty Nowackiej i Bożeny Szałasty-Rogowskiej, wydany nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego i Polskiego Funduszu Wydawniczego w Kanadzie (Katowice–Toronto 2014). Publikacja ta bez wątplenia dowodzi słuszności pracy i wysiłku podjętych przez badaczy.

Podsumowania obrad dokonał prof. zw. dr hab. Marian Kisiel, który zwrócił uwagę na potrzebę kontynuowania badań nad literaturą emigracyjną obu Ameryk. Konferencja w Wiśle ukazała zarówno panoramiczny, jak i szczegółowy opis literatury polskiej w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych, ale jednocześnie zwróciła uwagę na potrzebę pochylenia się badaczy także nad mało spenetrowanym polem literatury polskiej w Ameryce Łacińskiej i Ameryce Południowej.

Mając ciągle w pamięci trzydniowe sympozjum w Wiśle, pozostaje zatem oczekiwać następnej „amerykańskiej” konferencji przewidzianej na rok 2016, niebawem zaś na efekty obrad z Wisły w postaci kolejnego tomu pokonferencyjnego, dotyczącego „Literatury obu Ameryk”.

Report on the International Academic Conference in Wisła. Literature of Both Americas

Summary

The report summarizes the International Academic Conference ‘Literature of Both Americas II’ (‘Literatura Obu Ameryk II’) which was held by the Faculty of Philology of the University of Silesia (Katowice) from 17 to 19 November 2014. It was the second conference of the series, which this time took place in picturesque Wisła and gathered researchers of migrant literature from both Poland and abroad. The multitude and variety of research areas presented not only supported their multidimensional exploration, but also once again showed that the issue of migrant literature in historical and literary research is reaching ever-widening circles. The conference in Wisła presented both a panoramic and detailed account of Polish literature in Canada and the United States, but still it paid attention to the need for focusing on the less explored issue of Polish literature in Latin and South America.

Key words:

conference, emigration, America, reception

Słowa kluczowe:

konferencja, emigracja, Ameryka, recepcja